

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Стратан-Артишкової Тетяни Борисівни
на дисертацію Туровець Олени Василівни
«Формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в
процесі фортепіанного навчання»,
представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії
зі спеціальності 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво)

Дисертаційну роботу О. В. Туровець присвячено вирішенню проблеми формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання. Актуальність дослідження не викликає сумнівів, оскільки саме сформованість методичної культури має забезпечити спроможність майбутніх викладачів музичного мистецтва ефективно здійснювати навчальний процес, створювати духовно-творчу взаємодію з учнем, застосовувати набуті теоретичні знання, музично-виконавські вміння, художньо-інтерпретаційний досвід у майбутній професійній діяльності.

Дослідниця слушно виокремлює основні об'єктивно існуючі суперечності, котрі ускладнюють розв'язання зазначених проблем, а саме: між необхідністю досягнення високих результатів магістрантів у майбутній музично-педагогічній діяльності та недостатністю відповідних передумов для цього в існуючому рівні їх методичної підготовки; між потужним потенціалом фортепіанного навчання фахівців в межах магістратури та недостатнім його використанням у процесі формування методичної культури магістрів-піаністів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідницької роботи кафедри фортепіанного виконавства та педагогіки мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова й складає частину комплексного дослідження з теми «Зміст,

форми і методи інструментальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Авторкою дисертаційної роботи чітко сформулювало науковий апарат дослідження: об'єкт, предмет, мету, відповідно якій визначено завдання, комплекс загальнонаукових методів дослідження, що дало змогу дослідниці визначити найбільш ефективні підходи до організації науково-дослідницького пошуку.

Висновки виважені й аргументовані. Аналіз отриманих результатів констатує позитивні динамічні зміни дослідно-експериментальної роботи.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Дослідження безперечно має наукову новизну та теоретичну значущість, яка полягає в тому, що дисертанткою *вперше* здійснено цілісне дослідження формування методичної культури магістрів-піаністів у процесі фахової підготовки; обґрунтовано педагогічні умови та розроблено методику формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; визначено критерії та показники сформованості означеної якості; *уточнено* сутність поняття «методична культура магістра, майбутнього викладача фортепіано»; *конкретизовано* зміст професійно спрямованого фортепіанного навчання студентів магістратури у закладах вищої освіти; *подальшого розвитку набули* положення педагогічної науки про методи і форми удосконалення фахової майстерності магістрів як майбутніх викладачів вищої школи.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його матеріали можуть слугувати підставою для оновлення та коректування змісту таких навчальних дисциплін як «Основний музичний інструмент» (фортепіано), «Виконавський практикум», «Методика навчання гри на фортепіано», для збагачення форм проведення різних видів практики студентів магістратури, для розробки сучасних освітніх програм підготовки магістрів у відповідності

до їх спеціалізації, а також використовуватись у процесі написання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань фахової підготовки майбутніх викладачів фортепіано.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Дисертація логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу, додатків.

Науковий матеріал та основні положення дослідження викладено послідовно, змістовно, аргументовано. Висновки узагальнюють підсумки до кожного розділу, відображають досягнення мети і завдань дослідження, визначають його достовірність. Зміст, структура, оформлення дисертації відповідають вимогам, що ставляться до такого виду наукових робіт.

Результати дисертаційної роботи пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях, висвітлено у 7-ми одноосібних наукових публікаціях: 3-х статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, 1 – у міжнародному виданні; 3 – апробаційного характеру.

Ознайомлення з текстом дисертації дає всі підстави розглядати її як оригінальне, самостійне, цілісне, завершене дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

У вступі дисертанткою переконливо обґрунтовано актуальність теми дослідження, доцільність і важливість вирішення завдань; представлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, окреслено об'єкт, предмет, завдання, методологічну та теоретичну основу дослідження, визначено методи дослідження, схарактеризовано наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію, структуру та обсяг дисертації.

Дисертація ґрунтується на достатній джерельній базі. Науково-дослідницькі результати повно відображені у наукових публікаціях дослідниці.

У першому розділі – **«Теоретичні основи формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання»** дисертанткою здійснено ґрунтовний аналіз психолого-педагогічних праць з проблеми дослідження, представлено наукові підходи щодо визначення категоріально-поняттєвого поля дослідження, зокрема, базових понять: «культура», «психологічна культура», «професійна культура», «професійно-педагогічна культура», «педагогічна культура», «музична культура», «методична культура».

Проведений аналіз наукової літератури дав змогу здобувачці з'ясувати, що проблема формування методичної культури магістрів музичного мистецтва на сьогодні залишається недостатньо вивченою.

О. В. Туровець глибоко розкриває сутність методичної культури викладача гри на фортепіано, специфіку підготовки магістрів-піаністів у закладах вищої педагогічної освіти, що дало змогу авторці визначити методичну культуру магістра, майбутнього викладача фортепіано як «інтегративну особистісну якість, що являє собою здатність оцінювати та коригувати виконавські досягнення учнів у відповідності до прогнозованого результату шляхом використання цілеспрямованих методико-технологічних прийомів, створення естетично-обґрунтованої та педагогічно-доцільної інтерпретації змісту музичних творів, що дозволяє досконало виконувати музично-педагогічну діяльність з метою визначення індивідуальної освітньої стратегії учня» (с. 37).

Привертає увагу другий розділ дослідження – **«Методичне обґрунтування шляхів педагогічного керівництва формуванням методичної культури магістрів в процесі фортепіанного навчання»**, в якому слушно визначено та схарактеризовано структурно-взаємодійні компоненти методичної культури майбутніх викладачів фортепіано (*мотиваційно-інформаційний, операційно-технологічний, рефлексивно-оцінний, корекційно-комунікативний*) та відповідні кожному компоненту його внутрішні взаємозумовлені елементи.

Обґрунтовано педагогічні умови, що покликані сприяти ефективному формуванню досліджуваного феномену та реалізації запропонованої О. В. Туровець авторської методики у навчальний процес у закладах вищої педагогічної освіти, зокрема: *створення мотиваційно-стимулюючого середовища в музично-педагогічному процесі; використання сучасних освітніх технологій у поєднанні з традиційними методами навчання гри на фортепіано; стимулювання методичної самостійності магістрів-піаністів щодо розв'язання педагогічних завдань у класі фортепіано; забезпечення варіативності форм і видів роботи у процесі виконавської підготовки з метою спонукання магістра до віднайдення власного стилю педагогічного керівництва.*

Здійснено глибокий аналіз наукових підходів (*діяльнісного, рефлексивного, консолідаційного*), що склали основу розробленої дослідницею методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання.

У третьому розділі дослідження **«Дослідно-експериментальна робота з формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процесі фортепіанного навчання»** визначено та схарактеризовано критерії, показники сформованості методичної культури майбутніх викладачів, за якими здійснено діагностувальний експеримент, котрий дав змогу дослідниці виокремити три рівні сформованості методичної культури магістрів-піаністів: низький (елементарно-адаптивний), середній (базово-нормативний), високий (компетентно-креативний).

Представлено організаційно-методичну модель формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання; теоретично обґрунтовано методику формування методичної культури магістрів-піаністів, що впроваджувалась на основі визначених дисертанткою підходів упродовж чотирьох етапів (орієнтувально-спонукального, розвивально-аналітичного, поглиблювально-трансформаційного та завершально-узагальнюючого) та відповідних їм

методів.

Здійснений дослідницею аналіз результатів формувального експерименту підтвердив позитивну динаміку експериментальної роботи, ефективність впровадження розроблених педагогічних умов і методики формування методичної культури магістрів музичного мистецтва в процес фортепіанного навчання.

Висновки дисертаційної роботи узагальнюють підсумки до кожного розділу, відображають досягнення мети, виконання поставлених завдань дослідження, визначають його достовірність.

Зміст, структура, обсяг та оформлення дисертації відповідають вимогам, що ставляться до такого виду робіт.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Відзначаючи науково-теоретичну і практичну значущість дисертаційного дослідження О. В. Туровець, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У дисертації дослідницею слушно визначено й переконливо обгрунтовано наукові підходи. На наш погляд, доцільно до цих основних підходів додати *особистісно орієнтований підхід*, відобразити його в організаційно-методичній моделі формування методичної культури магістрів-піаністів, оскільки, як зазначає сама дисертантка, «методичний і практичний зміст індивідуальних занять у класі фортепіано повинен формуватися на основі особистісно орієнтованого підходу...» (с. 47).

2. У структурі досліджуваного феномена визначено рефлексивно-оцінний компонент, розкрито рефлексію, її специфіку й особливості у діяльності викладача фортепіано. На нашу думку, доцільно було б розкрити взаємозв'язок рефлексії з емпатією як професійно значущою особистісною якістю майбутнього викладача, яка виявляється у різних видах художньо-інтерпретаційній діяльності й слушно означена дослідницею у тесті для контрольного зрізу знань (Додаток Б, пункт 22).

3. Дисертація значно виграла б, якби дослідниця більш глибоко розкрила педагогічні принципи як теоретичну основу організації процесу формування методичної культури майбутніх викладачів фортепіано та позначила їх в організаційно-методичній моделі.

4. Виокремлені та схарактеризовані дослідницею критерії, показники та рівні сформованості методичної культури майбутніх викладачів фортепіано, на наш погляд, бажано подати у таблиці, що унаочнило б результати дослідницької роботи.

Зазначимо, що вказані зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і не знижують високої оцінки дисертаційного дослідження О. В. Туровець.

Висновок. Вивчення дисертаційної роботи показало, що дисертація на тему «**Формування методичної культури магістрів музичного мистецтва у процесі фортепіанного навчання**», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво), є завершеним, самостійним науковим дослідженням і відповідає чинним вимогам пунктів №№ 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження наукового ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її авторка, Туровець Олена Василівна, заслуговує на присудження наукового ступеня вищої освіти доктора філософії PhD зі спеціальності 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка

Тетяна СТРАТАН-АРТИШКОВА

